

عنوان مقاله:

بررسی تحول نقش مناره در مساجد ایرانی-اسلامی

محل انتشار:

فصلنامه معماری شناسی، دوره 5، شماره 24 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 11

نویسنده:

احمد میر احمدی - پژوهشگر دکتری معماری اسلامی، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز

خلاصه مقاله:

منار (مناره) جزء مهم ترین عناصر شهری و معماری است که سابقه دیرینه ای دارد. مناره ها معمولا در خارج از شهرها و در بین راه ها ساخته می شدند و با داشتن نقش نشانه ای، عاملی مهم برای راهنمایی کاروانیان و رهگذران بوده اند. با ظهور اسلام و با توجه به پتانسیل ذاتی مناره، این عنصر به مساجد الحاق گردید و در نتیجه مناره وجهی مذهبی پیدا کرد. در این مقاله سعی گردیده تا ابعاد مختلف استفاده از مناره مورد بازبینی قرارگیرد و جایگاه مناره در مساجد، بررسی و تبیین گردد. بدین منظور، ابتدا نظریات محققان در رابطه با نقش مناره در مسجد به روش تحلیل محتوای کیفی، مورد بررسی قرارگرفت. پس از دسته بندی دلایل ایجاد مناره، شش نقش اساسی برای آن در مساجد، شناسایی شد که شامل؛ عامل راهنما (نشانه)، عنصر مذهبی- اعتقادی، تاکید بر جهت عمودی و تعالی، محل اذان گفتن، نقش سازه ای و تقویت جهت قبله است. در ادامه، ۳۳ مسجد مناره دار ایرانی از قرن ۴ تا ۱۳ انتخاب گردید و مناره (های) آن ها مورد مطالعه قرارگرفت. نتایج بدست آمده، مشخص می نماید که مناره ابتدا به صورت تکی به مساجد الحاق گردید و بیشتر دارای نقش نشانه ای و عنصری مذهبی- اعتقادی بود، سپس به عنوان جزئی از مسجد به صورت توأم با کالبد مساجد ساخته می شد. دور بعدی تحول مناره، ظاهرشدن زوج مناره ها بر روی سردر و ایوان قبلی بود که در این دوره، مناره ها ضمن ترکیب بهتر و منسجم تر با کالبد مساجد با حفظ نقش نشانه ای و مذهبی-اعتقادی خود، در راستای تقویت جهت قبله و ایفای نقش سازه ای در بعضی مساجد، کارکردی تر شدند.

کلمات کلیدی:

منار (مناره)، مسجد مناره دار، نقش مناره، مساجد ایرانی-اسلامی.

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1681036>

